

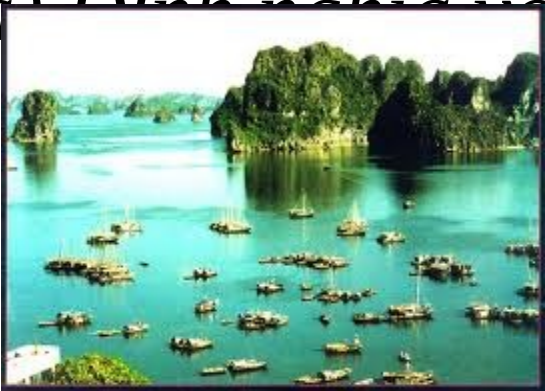
Chương VII

**TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ VĂN
HÓA, ĐẠO ĐỨC VÀ XÂY DỰNG CON
NGƯỜI MỚI**

I. NHỮNG QUAN ĐIỂM CƠ BẢN CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ VĂN HÓA

1. Khái niệm văn hóa theo tư tưởng Hồ Chí Minh

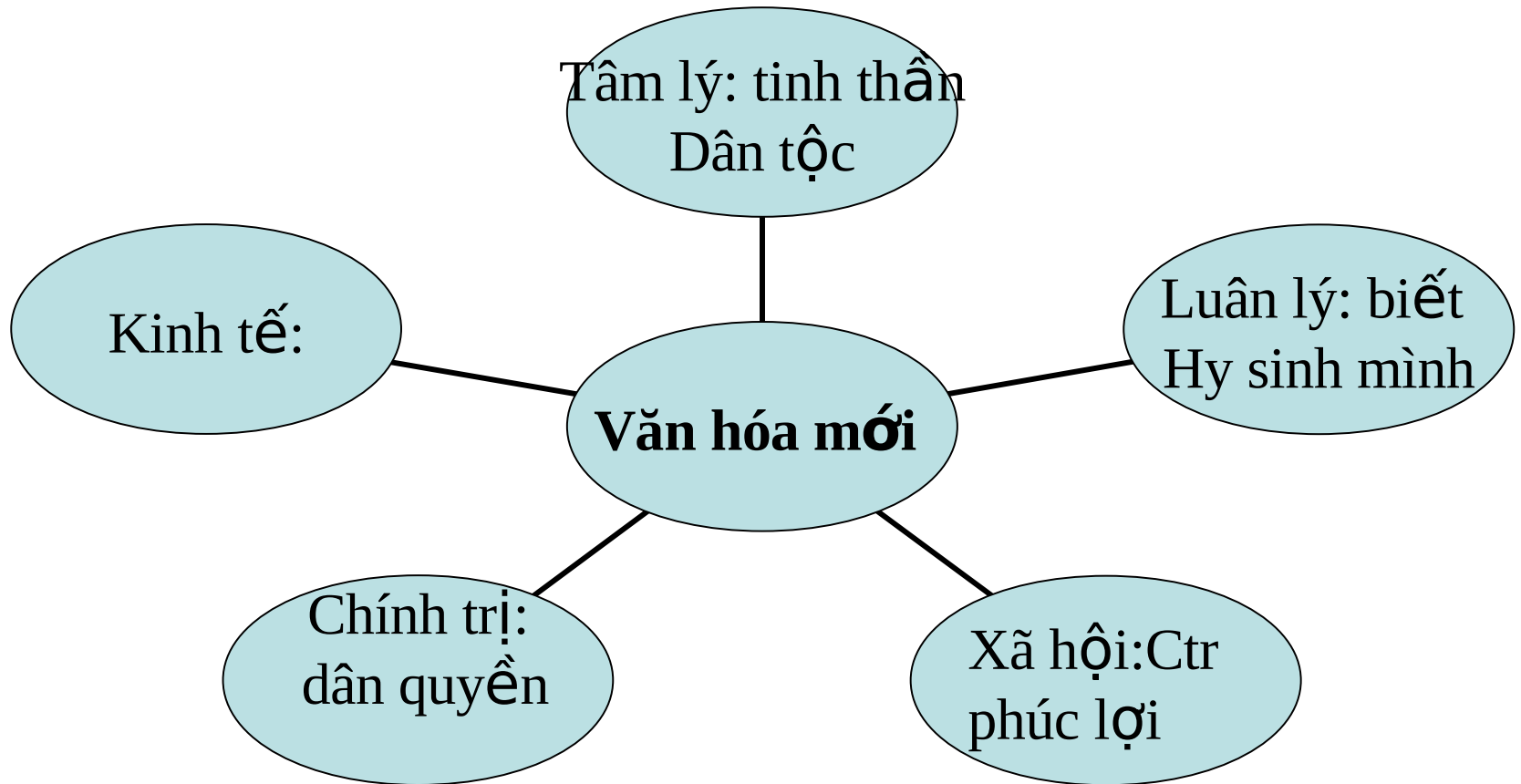
a) Định nghĩa văn hoá của HỒ CHÍ MINH (SGK)

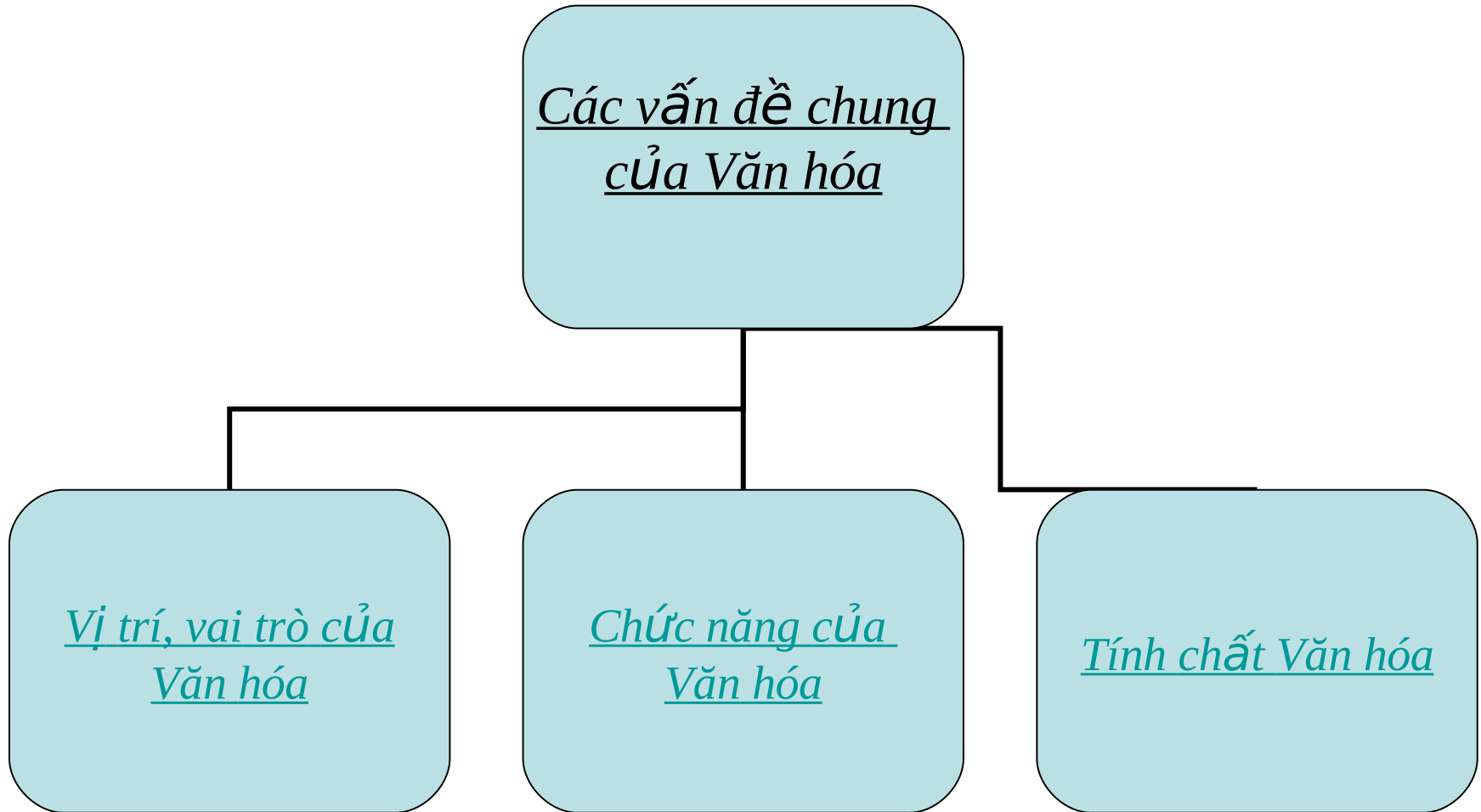
Văn hóa bao gồm:

- Ngôn ngữ, chữ viết
- Pháp luật, đạo đức
- Tôn giáo
- Khoa học nghệ thuật
- Các sáng tạo văn hóa vật chất và tinh thần

b) Quan điểm về xây dựng nền văn hoá mới

2. Quan điểm của HỒ Chí Minh về các vấn đề chung của văn hóa

a) Quan điểm về vị trí và vai trò của văn hóa trong đời sống xã hội

- Văn hóa là đời sống tinh thần, có quan hệ chặt chẽ với kinh tế, chính trị văn hóa
 - + Trong quan hệ với chính trị xã hội: chính trị giải phóng sẽ mở đường cho văn hoá phát triển: + Trong quan hệ với kinh tế: kinh tế là cơ sở hạ tầng để xây dựng văn hoá: “..cơ sở hạ tầng của xã hội có kiến thiết rồi văn hoá mới kiến thiết được và có đủ điều kiện phát triển”

- Văn hóa không thể đứng ngoài mà phải ở trong kinh tế và chính trị phải phục vụ nhiệm vụ chính trị và thúc đẩy sự phát triển của kinh tế

+ Văn hoá có tính tích cực tác động thúc đẩy phát triển kinh tế và chính trị

+ Văn hoá phải tham gia thực hiện những nhiệm vụ chính trị, thúc đẩy và xây dựng kinh tế: “ Văn hóa cũng là một mặt trận”

- Văn hoá vừa là mục tiêu, vừa là động lực của cách mạng

b) Quan điểm về chức năng của văn hóa

- Bồi dưỡng tư tưởng đúng đắn và tình cảm cao đẹp: có lý tưởng tự chủ, độc lập, tự do có lòng yêu nước, thương dân, thương yêu con người, thủy chung, ghét những thói quen tật xấu

- Mở rộng hiểu biết, nâng cao dân trí (nâng cao dân trí là để nhân dân có thể tham gia sáng tạo và hưởng thụ văn hoá)

- Bồi dưỡng những phẩm chất tốt đẹp, hướng con người vươn tới chân, thiện, mỹ, không ngừng hoàn thiện mình:

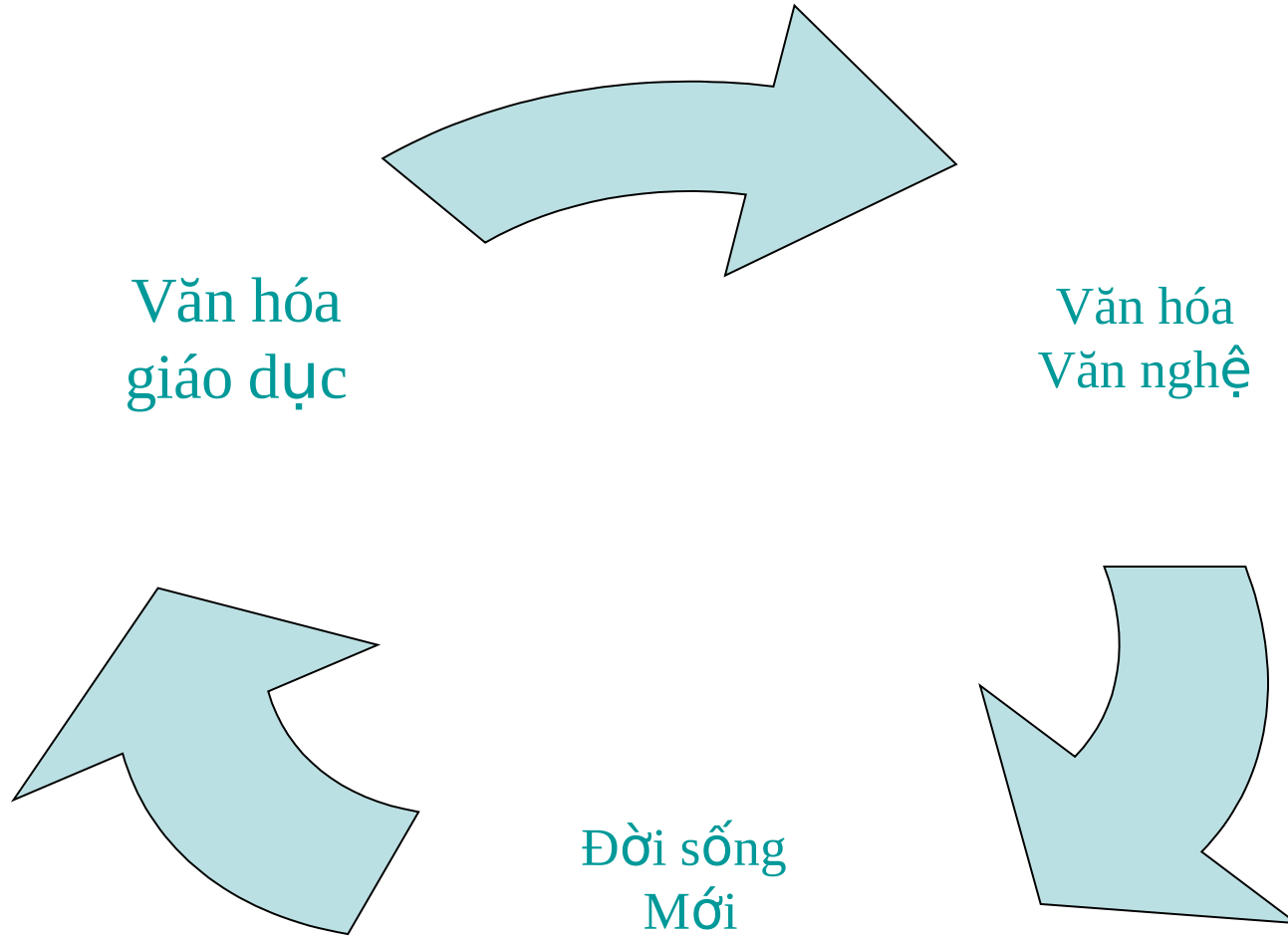
“ Phải làm thế nào cho văn hoá thấm sâu vào tâm lý quốc dân, nghĩa là văn hoá phải sửa đổi những tham nhũng, phù hoa xa xỉ, văn hoá soi đường cho quốc dân đi ”

c) Quan điểm về tính chất của nền văn hóa

- Trong cách mạng dân tộc dân chủ: Dân tộc, khoa học và đại chúng
- Trong cách mạng xã hội chủ nghĩa: Có tính chất dân tộc và nội dung xã hội chủ nghĩa.
 - + Tính dân tộc:
 - + Tính khoa học:
 - + Tính đại chúng:

3. Quan điểm của HỒ Chí Minh về một số lĩnh vực chính của văn hóa

a) Văn hóa giáo dục

- Mục tiêu của văn hóa giáo dục: Thực hiện ba chức năng của văn hóa. Giáo dục để tạo ra những cn người có ích cho xã hội: đủ đức, đủ tài
- Nội dung giáo dục toàn diện: văn hóa, chính trị, khoa học kỹ thuật
- Phương châm, phương pháp giáo dục: Học đi đôi với hành, lý luận gắn với thực tế, phương pháp phù hợp với lứa tuổi
- Quan tâm xây dựng đội ngũ giáo viên: yêu ề, có đạo đức, yên tâm công tác...

b) Văn hóa văn nghệ

- Văn hóa - văn nghệ là một mặt trận, nghệ sĩ là chiến sĩ, tác phẩm văn nghệ là vũ khí sắc bén trong đấu tranh cách mạng, trong xây dựng xã hội mới, con người mới

+ Văn nghệ tham gia kháng chiến, xây dựng nước nhà, định hướng tư tưởng đúng đắn, tin tưởng vào cách mạng

+ Văn nghệ sĩ phải có lập trường tư tưởng đúng đắn, có trình độ, phẩm chất, bản lĩnh, tài năng...

- Phải gắn với thực tiễn đời sống nhân dân: phải liên hệ, đi sâu vào đời sống của nhân dân, thấu hiểu tâm tư nguyện vọng của nhân dân
- Phải có những tác phẩm xứng đáng với dân tộc và thời đại: Nội dung cần trung thực và phong phú, hình thức phải trong sáng vui tươi, làm cho tác phẩm hay và bổ ích

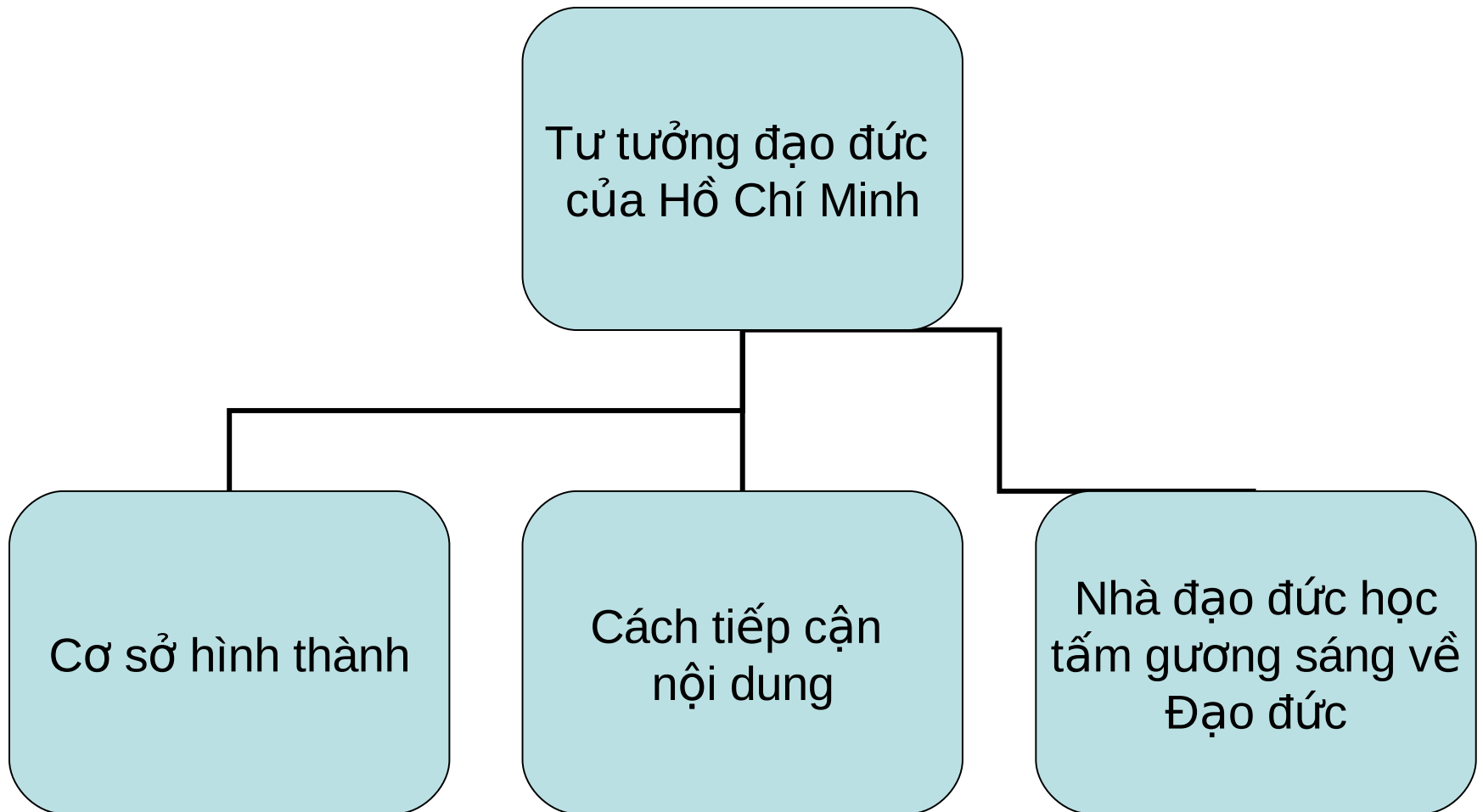

c) Văn hóa đời sống

- Đạo đức mới
- Lối sống mới
- nếp sống mới

II. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC

II. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ ĐẠO ĐỨC

- Đạo đức là một trọng những vấn đề quan tâm hàng đầu của HỒ Chí Minh trong sự nghiệp cách mạng.
- HỒ Chí Minh là nhà tư tưởng, lãnh tụ bàn nhiều nhất về đạo đức, phương pháp diễn đạt cô đọng, súc tích, rất quen thuộc với người Việt Nam.
- Người vừa là nhà đạo đức học lớn, vừa là tấm gương đạo đức trong sáng nhất, tiêu biểu nhất đã được thế giới thừa nhận.

- Hồ Chí Minh bàn về đạo đức toàn diện:
- + Đối với mọi đối tượng
- + Trên mọi lĩnh vực hoạt động của con người.
- + Trên mọi phạm vi
- + Trong cả 3 mối quan hệ chủ yếu của con người.
đặc biệt người luôn quan tâm đến cán bộ, đảng viên...

- Tư tưởng đạo đức của HỒ chí Minh bắt nguồn từ truyền thống
- HỒ Chí Minh đã sử dụng chọn lọc những khái niệm, phạm trù của đạo đức Nho giáo, tư tưởng dân chủ, tự do, công bằng, bác ái từ Phương tây, đưa vào đó những nội dung mới.
- Sự kết hợp giữa truyền thống và hiện đại, dân tộc và nhân loại là đặc trưng nổi bật của tư tưởng đạo đức HỒ Chí Minh.

1. Nội dung cơ bản của tư tưởng HỒ Chí Minh về đạo đức

a) *Quan điểm về vai trò và sức mạnh của đạo đức.*

- Đạo đức là nền tảng cơ bản của con người:

“Trời có bốn mùa...

Thiếu một đức thì không thành người”

- HỒ Chí Minh coi đạo đức là **sức mạnh**, là **tiêu chuẩn hàng đầu** của người cách mạng:

“Cũng như sông thì có nguồn mới có nước, không có nguồn thì sông cạn. Cây phải có gốc, không có gốc thì cây héo. Người cách mạng phải có đạo đức, không có đạo đức thì dù tài giỏi mấy cũng không lãnh đạo được nhân dân. Vì muốn giải phóng cho dân tộc, giải phóng cho loài người là một công việc to tát, mà tự mình không có đạo đức, không có căn bản, tự mình đã hủ hoá, xấu xa thì còn làm nổi việc gì.” (Tập 5, trang 252 – 253)

- Đạo đức là những phẩm chất đòi hỏi mỗi con người phải phấn đấu để tham gia vào cuộc đấu tranh vì độc lập dân tộc và vì CNXH. Đạo đức được thể hiện ra là cái tâm, cái đức trong sáng trong quan hệ xã hội hàng ngày đối với dân, với nước, với đồng chí, với đồng nghiệp và với mọi người xung quanh.

- Đạo đức tạo ra sức mạnh cho mỗi người, có đạo đức cách mạng thì khi gặp khó khăn, gian khổ, thất bại chúng ta không bi quan, chán nản, lùi bước...; khi thắng lợi, chúng ta không kiêu căng, tự mãn, công thân... mà vẫn luôn giữ tinh thần khiêm tốn, vui vẻ, với quan điểm “lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ”.

Đạo đức là thước đo lòng cao thượng của con người. Theo quan điểm của Người, mỗi người có tài năng, công việc và vị trí khác nhau, người làm việc to, người làm việc nhỏ, nhưng ai giữ được đạo đức cách mạng đều là người cao thượng.

Người luôn luôn coi đức và tài, phẩm chất và năng lực phải kết hợp, phải đi đôi trong mỗi người, không thể có mặt này mà thiếu mặt kia. Tức là trong đức có tài, trong tài phải có đức.

“ Nói về người có đức mà không có tài thì không làm hại ai cả, nhưng cũng không làm được việc gì. Ngược lại, nếu người có tài mà không có đức thì cũng chẳng khác gì một anh làm kinh doanh giỏi, đem lại nhiều lãi, nhưng lãng phí, tham ô, ăn cắp của công thì như vậy chỉ có hại cho dân, cho nước, còn sự nghiệp của bản thân sớm muộn cũng đổ vỡ. Trong mỗi quan hệ giữa đức và tài thì đức là gốc: người thực sự có đức thì bao giờ cũng cố gắng học tập, nâng cao trình độ, nâng cao năng lực, tài năng để hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. Người có tài, càng phải ra sức tu dưỡng, rèn luyện về đạo đức. Tài càng lớn thì đức càng phải cao.”

b) Quan điểm về những chuẩn mực đạo đức cách mạng

- Trung với nước, hiếu với dân.

Đây là phẩm chất quan trọng nhất, bao trùm nhất.

+ Trung với nước là trung thành với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước

+ Hiếu với dân là gắn bó với nhân dân, kính trọng dân

- Thương yêu con người, sống có tình nghĩa

- Là bao dung, nhân nghĩa giành cho nhân dân, bạn bè và đồng chí.

- Cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.

+ Cần: Cần cù, siêng năng, chăm chỉ

Có kế hoạch, sáng tạo

Kiên trì

+ Kiệm: Tiết kiệm tiền của, thời gian của bản thân mình và của nhân dân

+ Liêm: Trong sạch tôn trọng và gìn giữ của công
Không tham địa vị, tiền tài, chỉ ham học, ham làm, ham tiến bộ.

+ Chính: thẳng thắn, trung thực

Đối với mình: Không tự cao tự đại, học điều hay, sử dụng điều dở

Đối với người: Không nịnh cấp trên, không xem thường cấp dưới, Chân thành

Đối với việc: Coi trọng việc chung, việc thiện

+ Chí công vô tư: Luôn đặt việc công lên trên việc tư

Cần kiệm liêm chính, chí công vô tư có quan hệ mật thiết với nhau

- Tinh thần quốc tế trong sáng
- Đoàn kết với nhân dân lao động các nước, đấu tranh vì hòa bình, tiến bộ của nhân loại.
- Tinh thần yêu nước chân chính gắn bó mật thiết với tinh thần quốc tế vô sản

c) Quan điểm về những nguyên tắc xây dựng đạo đức mới

- Nói đi đôi với làm, phải nêu gương về đạo đức

+ Đối với mọi người nói phải đi đôi với làm mới đem lại hiệu quả thiết thực cho chính mình và người khác

+ Phải nêu gương về đạo đức: Việc làm tốt, làm hay, làm đúng trở thành những tấm gương cho người khác.

+ Hồ Chí Minh coi trọng việc nêu gương vì vậy Người luôn là tấm gương sáng về đạo đức

-

- Xây đi đôi với chống
- + Xây: Xây dựng các giá trị, các chuẩn mực đạo đức mới
- + Chống: Chống các biểu hiện, các hành vi vô đạo đức
- + Xây phải đi đôi với chống: Việc xây dựng, bồi dưỡng đạo đức luôn đi đôi với việc chống những biểu hiện đạo đức sai trái. Phải kiên quyết, thường xuyên đấu tranh..Để xây và chống có kết quả phải tạo thành phong trào quần chúng rộng rãi

- Phải tu dưỡng đạo đức suốt đời

- + Tu dưỡng đạo đức như một cuộc cách mạng trường kỳ, gian khổ
- + Mỗi người cần phải nhìn thẳng vào mình, phải kiên trì rèn luyện, tu dưỡng suốt đời như công việc rửa mặt hàng ngày
- + Việc tu dưỡng đạo đức của mỗi người phải được thể hiện qua mọi hoạt động thực tiễn

2. Sinh viên học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức HỒ Chí Minh

a) Học tập và làm theo tư tưởng đạo đức HỒ Chí Minh

- Xác định đúng vị trí, vai trò của đạo đức đối với cá nhân

Tu dưỡng đạo đức theo các phẩm chất đạo đức HỒ Chí Minh

+ Yêu Tổ quốc, yêu nhân dân

+ Cần cù, sáng tạo trong học tập

+ Sống nhân nghĩa, có đạo lý

- Tu dưỡng đạo đức theo các nguyên tắc đạo đức HỒ Chí Minh
 - + Kiên trì tu dưỡng đạo đức cách mạng
 - + Nói và làm đi đôi với nhau
 - + Kết hợp cả xây dựng đạo đức mới với chống các biểu hiện suy thoái về đạo đức
 - Học tập và làm theo tấm gương đạo đức HỒ Chí Minh
- b) Nội dung học tập theo tấm gương đạo đức HỒ Chí Minh*
- Phương pháp học tập và làm theo tấm gương đạo đức HỒ Chí Minh
 - Điều kiện đảm bảo học tập và làm theo tấm gương đạo đức HỒ Chí Minh

III. TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ XÂY DỰNG CON NGƯỜI MỚI

Có thể nhìn nhận ở 3 nội dung:

- Sự cảm nhận, lòng yêu thương, thông cảm vô hạn với con người
- Có niềm tin mãnh liệt vào sức mạnh, phẩm giá, khả năng vươn tới Chân, Thiện, Mỹ của con người
- Có ý chí đấu tranh để giải phóng con người, đem lại tự do, hạnh phúc cho con người.

1. Quan niệm của Hồ Chí Minh về con người

Chỉnh thể thống nhất
Tâm, thể và hđộng
hướng thiện

Quan hệ dân tộc,
Giai cấp,
tính đa dạng...

Thống nhất
thiện - ác, hay - dở
Tốt - xấu

b) Hồ Chí Minh thường nói tới con người cụ thể, lịch sử.

- Chữ “người” theo nghĩa hẹp là gia đình, anh em, họ hàng, bầu bạn. Nghĩa rộng là đồng bào cả nước. Rộng hơn cả là loài người.

- Được gắn với từng thời điểm lịch sử, từng thời kỳ cách mạng.

- Một số hãn hữu dùng phẩm giá....

c) Hồ Chí Minh khẳng định bản chất con người mang tính xã hội.

- Vận dụng quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin về bản chất của con người

- Để sinh tồn, con người phải lao động sản xuất.

- Trong quá trình lao động, sản xuất các mối quan hệ được xác lập.

- Con người vừa là chủ thể, vừa là sản phẩm của lịch sử, tổng hoà các quan hệ xã hội (từ hẹp đến rộng), chủ yếu các quan hệ anh em, họ hàng, bè bạn, đồng chí, đồng bào

-

2. Quan điểm của HỒ Chí Minh về vai trò của con người và chiến lược "trồng người"

a) Quan điểm của HỒ Chí Minh về vai trò của con người.

- Con người là vốn quý nhất:

- Con người vừa là mục tiêu (vì con người, cho con người, cuộc sống ấm no và hạnh phúc)

vừa là động lực của cách mạng (chỉ có con người mới xây dựng và phát triển được đất nước)

b) Quan điểm của HỒ Chí Minh về chiến lược "trồng người".

- "Trồng người" là yêu cầu khách quan, một chiến lược vì:
"Có đầu óc XHCN, mới có con người XHCN, có con người XHCN nước mình mới tiến lên CNXH được."

Chiến lược "trồng người" là một trọng tâm, một bộ phận hợp thành của chiến lược phát triển kinh tế - xã hội

“ Vì lợi ích mười năm trồng cây...trồng người”

KẾT LUẬN

- Sáng tạo lý luận của Hồ Chí Minh

+ Đề cao vai trò của văn hoá, gắn văn hoá với phát triển

+ Xác lập hệ thống quan điểm có giá trị xây dựng nền văn hoá mới Việt Nam

+ Đề cao vai trò của đạo đức, gắn đạo đức với sự phát triển tiến bộ của xã hội

+ Xác lập hệ chuẩn giá trị đạo đức cho con người mới Việt Nam

+ coi trọng con người và xây dựng con người

- Ý nghĩa của việc học tập

- + Thấy rõ những cống hiến kiệt xuất của HỒ Chí Minh trong lĩnh vực văn hoá, đạo đức và xây dựng con người mới
- + Xác định rõ phương hướng, biện pháp học tập tư tưởng văn hoá, đạo đức, làm theo tấm gương đạo đức HỒ Chí Minh
- + Nhận thức rõ biểu hiện cụ thể của chủ nghĩa nhân văn HỒ Chí Minh, đặc biệt là sự quan tâm đến con người
- + Xác định con đường phấn đấu để trở thành con người mới theo tư tưởng HỒ chí Minh.